

Burcu Kösem
EKONOMİ - FİNANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

CORONA-EKONOMİ BÜLTENİ

27 Ağustos / 2021

Bu rapor; Covid-19 virüsünün dünya ekonomilerinde yarattığı ekonomik krizi, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtmaya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

Kabil Havalimanı Yakınında Beklenen Dehşet!

- ❑ Geçen haftaki bültenimize Kabil'in beklenenden çabuk düşerek, Taliban yönetimine geçmesi ile başlamıştık.
- ❑ Bu hafta ise tam tersine beklenen bir durum , Kabil Havaalanı'na çok yakın bölgede saldırı dehşeti ile başlamak durumunda kaldık.. Al-Jazeera'nın haberine göre, terör saldırılarında 13'ü ABD askeri olmak üzere en az 110 kişi hayatını kaybetti.
- ❑ Biden, kendi oğlunu da anlatarak, hazin bir konuşma yaptı ve bunun öcünün alınacağını belirtti..
- ❑ Afganistan'da Taliban'ın kontrolü ele geçirmesinin ardından tahliyeler sürerken, Kabil Havalimanı'nın çok yakınında çifte patlama meydana geldi. İlerleyen saatlerde ise başkent Kabil'de üçüncü bir patlama gerçekleşti. Görgü tanıkları başkentte toplamda altı patlama meydana geldiğini aktardı.
- ❑ Euronews'ün haberine göre; Bölgede bulunan muhabirler başkenti kana bulayan saldırılarda ilk iki bombanın havalimanında patladığını yazdı. Daha sonra 1 patlama Baba Mina, 2 patlama Şehr-i Nav'da, 1 patlama kentin başka bölgesinde meydana gelirken Darulaman Sarayı yakınlarında silah sesleri duyuldu. Ancak çatışan tarafların kimler olduğu belirlenemedi.
- ❑ Başkentte duyulan 6. patlama sesinin ise ABD güçlerinin kendi ekipmanlarını imha işlemi olduğu bilgisi paylaşıldı.

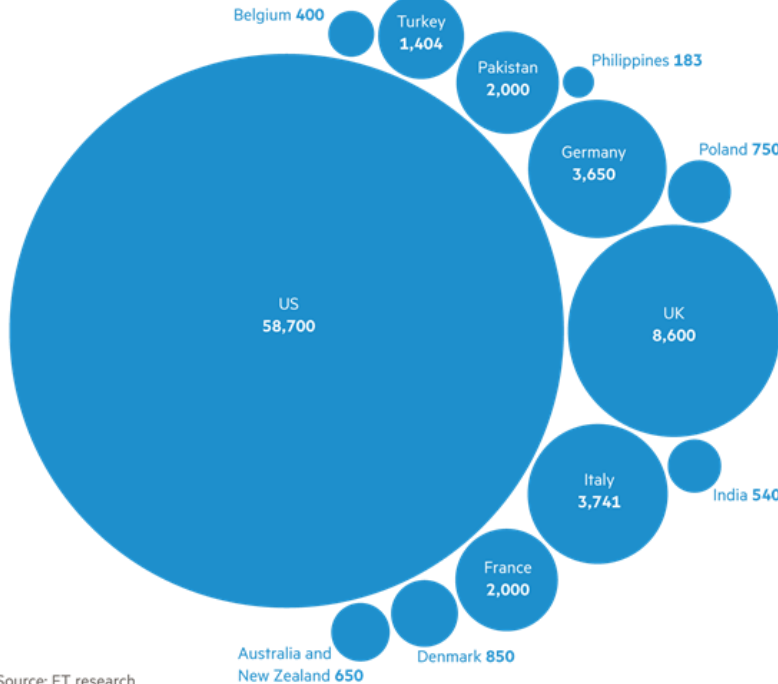
Neden Kabil Hamid Karzai Havalimanı ?

- ❑ Etrafı dağlık alanlar ile çevrili havalimanı ABD askeri gücü çekilmeden önce drone'lar ve çok çeşitli teknik istihbarat teçhizatı ile korunmakta idi.
- ❑ Pek çok uzmanın ABD askeri gücünün çekilme kararı ile beraber riskli gördüğü alanın yakınlarında saldırı olması aslında beklenen bir durumdu...
- ❑ Haziran ayındaki NATO zirvesinde Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Biden'ın görüşmesi sonrasında, Türk askeri gücünün havalimanını Pakistan ve Macaristan'ın desteği ile koruması gündeme gelmişti.
- ❑ Ancak ABD askeri gücünün çekilmesi ve çok kısa bir süre içerisinde Kabil'in Taliban güçlerinin eline geçmesi ile Türkiye'nin böyle bir riski almasının getireceği sorumluluklar tartışma konusu olmuştu.
- ❑ Gelinen noktada Türk askeri gücünün de topraklardan çekilmesi ve saldırılar ile (DAEŞ ya da IŞİD'in üstlendiği terör saldırıları) bölgede çok ciddi bir istihbarat karmaşasının yaşandığı görüldü!
- ❑ Türkiye cephesinden son haberlere bakıldığında ise; Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Kabil Havalimanı'nda düzenlenen ve IŞİD'in üstlendiği saldırıları kınadı. Taliban'ın Türkiye'ye Kabil Havalimanı'nın işletilmesini teklif ettiğini belirtti ve "Diyorlar ki güvenliği biz sağlayalım, işletmeyi siz yapın. Ama şu an verilmiş bir kararımız yok" ifadesini kullandı.

Afgan Göçmen Konusunda Türkiye İzlenimi

Thousands of evacuees leave Afghanistan

Estimated number of people evacuated and country of relocation (as of August 24)

Source: FT research
© FT

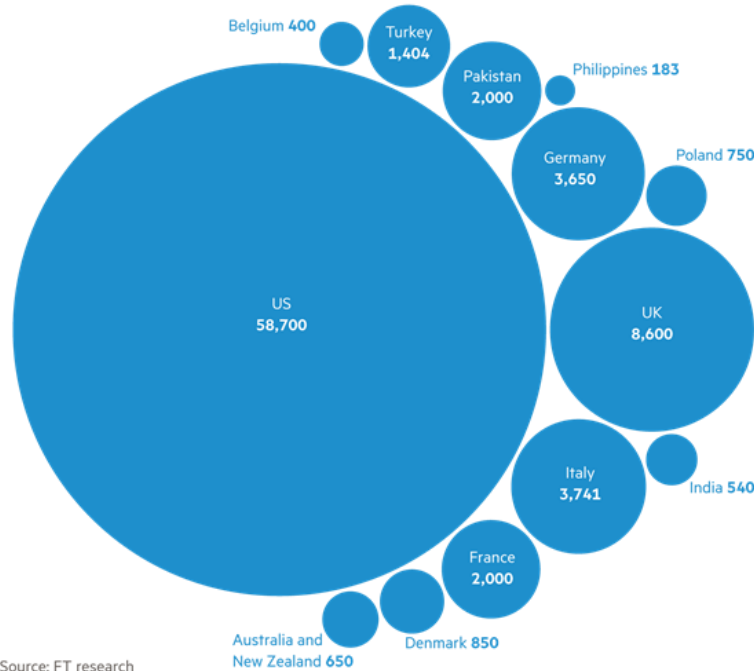
□ Afganistan'da yaşanan kaos ve Afgan mültecilerin durumu uzunca bir süre dünya gündeminde kalacağına benzer ancak bu mültecilerin dünya geneline yayılımına baktığımızda, Türkiye'nin sanıldığı kadar aksine Afgan mülteci bakımından o kadar da yoğun bir bölge olmadığını görmekteyiz.

□ Fakat tabii ki sınırlardan kontrolsüz girişler ve son dönemlerdeki görüntüler mülteciler (özellikle Afgan erkek mülteciler) konusunda Türkiye'nin daha dikkatli bir politika izlemesi gerekliliğini gözler önüne seriyor.

Afgan Göçmen Konusunda Türkiye İzlenimi

Thousands of evacuees leave Afghanistan

Estimated number of people evacuated and country of relocation (as of August 24)

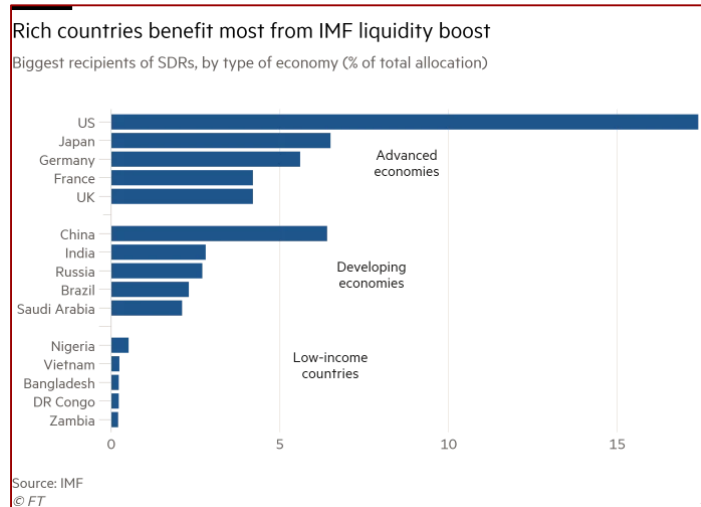
Source: FT research
© FT

Financial Times'da çıkan Türklerin Göçmen Antipatisi Tırmanıyor başlıklı yazıda, yapılan bir araştırmada Türk halkının üçte ikisinin mültecileri ülkesinde istemediği, CHP'nin ise iktidara gelirse göçmenleri ülkelerine göndereceği belirtilerek, Cumhurbaşkanı'nın geçen hafta söylediği; Türkiye, dünyanın göçmen deposu (yol geçen hanı) değildir sözünü de hatırlatarak ,serzenişte bulunuluyor..

Hali hazırda Türkiye'deki toplam resmi göçmen sayısı 3,9 milyon olup, bunun %90'ı Suriye uyrukludur.

IMF'den Şartsız SDR

- ❑ Uluslararası Para Fonu (IMF) ,650 milyar dolar ile tarihinin en büyük SDR-Özel Çekim Hakkı dağıtımını gerçekleştirdiğini duyurdu. IMF Başkanı Kristalina Georgieva, "Dünya için bir taze kan ve eğer akıllıca kullanılırsa bu benzeri görülmemiş krizle mücadele için eşsiz bir fırsat" açıklamasını yaptı.
- ❑ IMF, bu dağıtımı yaparken ülkelerin küresel ekonomide paylarını baz aldı, hal böyle olunca da zengine çok, fakire az tutar düştü. 650 milyar\$'lık fonun yalnızca 21 milyar\$'ı düşük gelirli ülkelerin hazinesine girdi.
- ❑ Oysa IMF'in kendisi, düşük gelirli ülkelerin pandeminin doğrudan yarattığı krizden çıkabilmeleri için önümüzdeki beş yılda 450 milyar\$'ın üzerinde bir kaynağa ihtiyacı olduğunu ifade etmişti.

IMF'den Şartsız SDR

- ❑ Peki SDR, ne demek, nasıl işler? Şartsız SDR ile ne kast ediliyor gibi sorulara gelecek olursak;
- ❑ Özel çekme hakları (SDR) (İngilizce: Special Drawing Rights), Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından 1969 yılında meydana getirilmiş uluslararası bir rezerv para birimidir ve aynı adı taşıyan ayrı bir departman tarafından çıkartılır. Uluslararası likiditeyi arttırmak için IMF tarafından yaratılan özel bir uluslararası rezerv aracıdır. Bu kanaldan üye ülkelere IMF'deki Normal Çekme Hakları'ndan ayrı bir dış rezerv sağlamaktadır. IMF'ye bağlı olmakla birlikte, normal çekme haklarından farklı bir statüye sahiptir.
- ❑ 2016 yılında sepete Çin para birimi olan Yuan'ın da eklenmesiyle SDR , beş farklı para birimine endekslenmiştir. Bu tarihten itibaren para sepeti içerisinde Amerikan doları %41.73, Euro %30.93, Yuan %10.92, Japon yeni %8.33 ve İngiliz sterlini %8.09'luk paya sahiptir.
- ❑ Son olarak borç –alacak hesap tahsisatına dayalı olarak çalışan bu hesap birimi bugüne kadar ülkelere belli ağır şartlar ve ekonomik programlar dahilinde verilmekte idi. Ancak bu defa herhangi bir şart olmaksızın çok düşük maliyetli olarak bu kadar yüklü bir SDR tahsisi yapılması durumunun ilk olduğu söylenebilir.

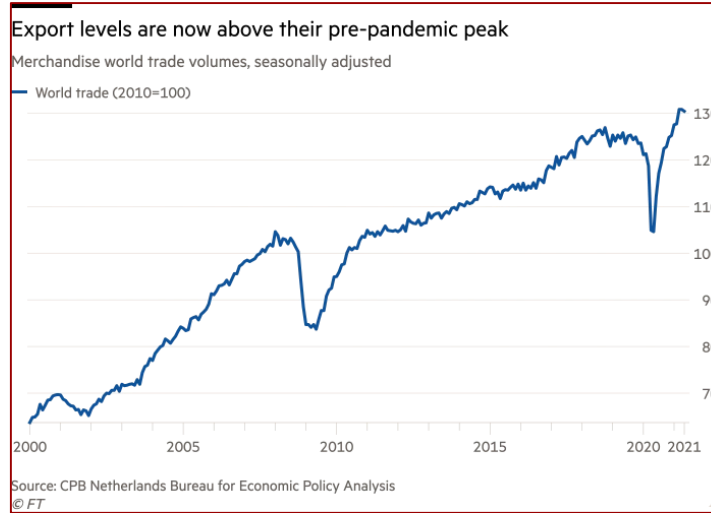

IMF'den Şartsız SDR

- ❑ Herhangi bir şarta bağlanmamış olan SDR tahsisi ile ilgili her bir ülke kendi parasal durumuna göre pozisyon alacaktır.
- ❑ Örneğin Meksika, bu rezerv ile borçlarını kapatarak, faiz avantajından yararlanabileceğini belirtmiştir. Bir başka ülke, düşük olan aşılama programını devam ettirmek için kullanabilir.
- ❑ Ya da bizim merkez bankamız gibi brüt rezervlerin artışına katkıda bulunan bu SDR'lere hiç dokunulmayarak, rezerv etkisi yaratması düşünülebilir.
- ❑ Hazine ve Maliye Bakanlığı, IMF SDR tahsisatlarının üye 190 ülkeye kota payları oranında yapıldığını belirterek, "Türkiye'ye, IMF'deki kota payına karşılık gelmek üzere 6,3 milyar dolar tahsis edilmiştir. IMF ile bu konuda bir anlaşma imzalanmamış ya da program ilişkisine girilmemiştir. Bu imkan, tüm üye ülkelerin kullanımına açılmış bir kaynaktır." açıklamasında bulundu.
- ❑ Açıklamadan anlaşılacağı üzere Türkiye'nin geçmişte IMF'in uyguladığı ağır koşul ve programlardan ötürü kuruma karşı açık bir olumsuz algısı bulunmakta...

Tedarik Zincirindeki Karmaşaya Rağmen Yükselen Ticaret

- ❑ Uzunca bir süredir tedarik zincirindeki darboğazlardan; yarı iletken endüstrisindeki çip krizinden, hammadde fiyatlarındaki keskin artışlardan ve pek tabii lojistik kaynaklı teslim sürelerindeki uzamalardan söz ediyoruz.
- ❑ Ancak pandemi öyle bir süreç ki tüm bu aksaklık ve darboğazlara karşın azalması gereken üretim ve ticaretin artan talep koşulları ile tam tersine yükselme eğiliminde olduğu görülüyor.
- ❑ Özellikle artan navlun maliyetleri ve delta varyantı nedeni ile Çin, Vietnam, Malezya gibi ülkelerde görülen kapanmalar Türkiye'nin Avrupa başta olmak üzere yurtdışından önemli ölçüde sipariş almasına neden oluyor.

Powell'dan Bir İletişim Başarısı Daha ...

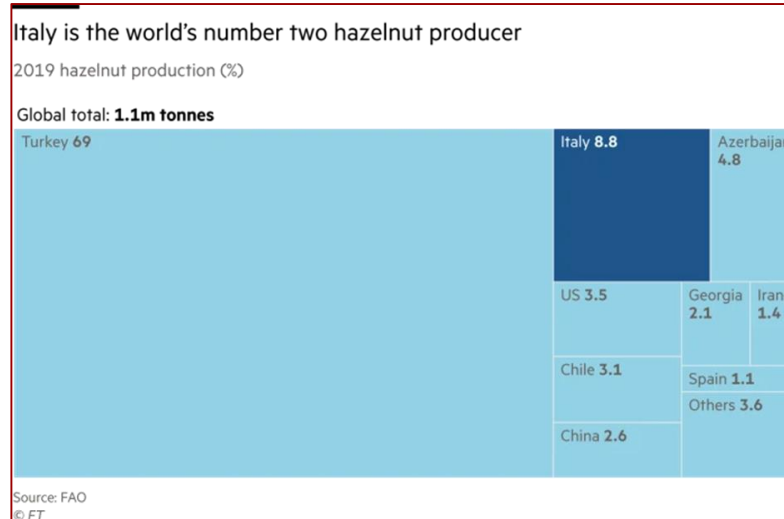
- ❑ ABD Merkez Bankası (Fed) Başkanı Jerome Powell, Jackson Hole Ekonomi Politikası Sempozyumu'nda yaptığı konuşmada, "Tahvil alımlarını azaltmaya bu yıl başlamak uygun olabilir. Tahvil alımlarında azaltım doğrudan faiz artırımı zamanlaması sinyali değil" dedi.
- ❑ Powell, "Enflasyonun geçici olduğunu görebiliyoruz. Yüksek enflasyon problem olursa Fed kesinlikle tepki verir. Yüzde 2'lik enflasyon hedefine ulaştığımızı zaman gösterecek. Geçen yıl yaptığımız değişiklikler bize kolaylık sağladı. Toparlanmayla varlık alımlarını azaltmayı çoğu üye destekliyor" şeklinde konuştu.
- ❑ Yine beklentiyi yöneten bir FED başkanı ve yine mutedil mesajlar eşliğinde piyasanın beklentisine paralel bir tutum izlendi ve ABD borsaları rekor kırdı, ABD tahvil faizleri ve dolar düştü, içeride dolar/TL ise gün içi en düşük seviyeye geriledi. Gelişen ülke para birimlerinin neredeyse tamamı dolar karşısında yükselişte..
- ❑ Piyasaların bu ilk anda verdiği mesaj silsilesi, risk iştahının küresel olarak bir müddet daha yüksek seyredeceği ve düşük faiz seviyeleri nedeni ile elverişli bir yatırım ortamının oluştuğunu ifade ediyor.
- ❑ Ancak tabii bu tablo, bir taraftan da gelir dağılımındaki eşitsizliğin sadece hane halkı değil aynı zamanda ülke ekonomileri tarafında da yarattığı farklılık ile gelişen ülke piyasalarında her bir ülke çapında ayrıca değerlendirilmesi gereken bir durum.
- ❑ Türkiye'de olduğu gibi piyasadaki yabancı sahipliği bu bağlamda önemli bir ölçüt olarak karşımıza çıkıyor.

Bireysel Krediye Fren, Negatif Tasarruf (Borç) Göstergesi mi?

- ❑ Türkiye'nin bu yılki büyüme oranları üretim ile ihracattaki artışlar ve cari açığındaki daralma nedeni ile ikinci çeyrekte %20, yıllık olarak ise %8 civarında tahmin ediliyor.
- ❑ Hatta bazı tahminlerin %9-10 aralığında olduğunu görmekteyiz. Ancak yüksek büyüme ne yazık ki Türkiye'deki yapısal sorunlar (ihracatın ithalata bağımlı olması), yüksek girdi fiyatlarına bir de kur riskinin ekleniyor olması gibi nedenler ile enflasyonist bir baskı da yaratmakta.
- ❑ Bu noktada ekonomik programda daha önce açıklandığı üzere enflasyonla mücadelede talep yönlü tarafa ilişkin bir takım önlemler alınması gündemde idi.
- ❑ Son olarak ekonomi haberlerinde Hazine ve Maliye Bakanı Lütü Elvan'ın , bireysel kredilerin sınırlandırılması için bankalarla görüşmeler yaptığı açıklandı.
- ❑ Bu haber, gelişmiş ülkelerde hane halkı tasarrufunun pozitif olarak arttığı bir düzlemde, Türkiye'de negatif (kredi borçlanması) yönünde bir tasarruf eğiliminin olduğu gerçeğini bir kez daha gözler önüne seriyor....

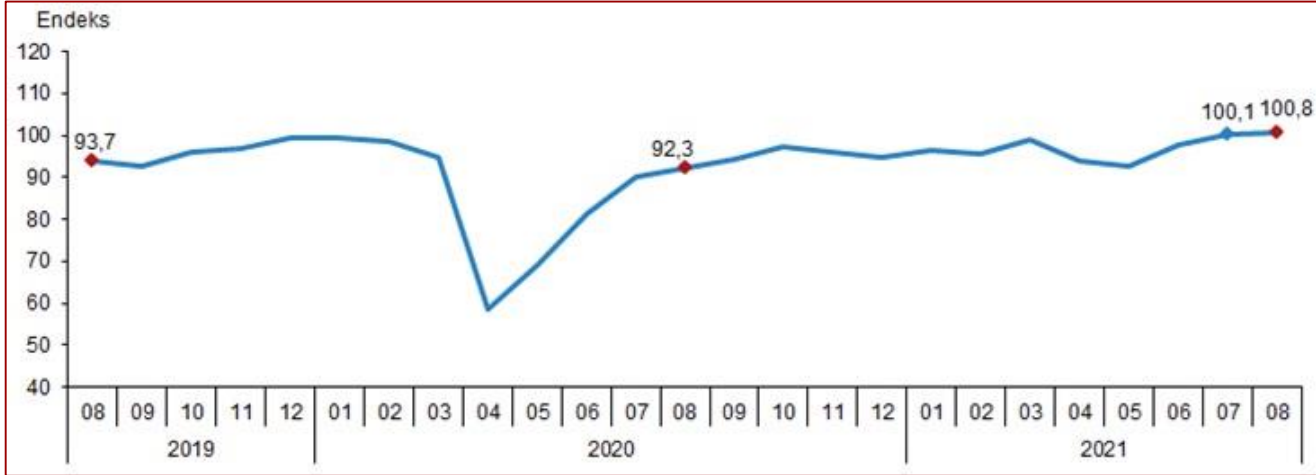
Fındık Alımına Ferrero Darbesi

- ❑ Financial Times'ın haberine göre İtalya'nının dev Nutella markası sahibi Ferrero, Türkiye'den fındık alım miktarının bir kısmını, yerel alımları güçlendirmek, tedarik zincirini kısmak ve sürdürülebilirlik ve istihdam gibi gerekçelerle kısma kararı aldı!
- ❑ Yerel üretimini 2025'e kadar %30 arttırmayı planlıyor.
- ❑ Fındıkta iki önemli aktör var. Fındık fiyatını da büyük ölçüde bu aktörler, TMO ve Ferrero belirliyor. Türkiye'nin ve aynı zamanda dünyanın en büyük fındık alıcısı, ihracatçısı konumundaki İtalyan Ferrero, fındık piyasasının oluşumunda önemli rol oynuyor. Fındık fiyatının belirlenmesinde de diğer alıcılarla birlikte kulis çalışmaları yapıyor.
- ❑ Bu haber henüz Türkiye'de pek yankı uyandırmadı uyandırmasına ama fındık üreticileri açısından önemli olduğunu düşünüyoruz.

Ekonomik Güven Endeksi, Ağustos 2021

- Ekonomik güven endeksi ağustosta aylık bazda % 0,7 artışla 100,8'e yükseldi. Bu veri 39 ayın en yüksek değeri olarak kayıtlara geçti.
- Reel kesim güven endeksi bir önceki aya göre Ağustos ayında %0,1 oranında artarak 112,2 değerini, hizmet sektörü güven endeksi %1,2 oranında artarak 116,1 değerini, perakende ticaret sektörü güven endeksi %0,6 oranında artarak 110,3 değerini, inşaat sektörü güven endeksi %7,1 oranında artarak 92,4 değerini aldı. Tüketici güven endeksi %1,6 oranında azalarak 78,2 değerini aldı.

Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2021-TÜİK

- ❑ Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarına göre 2021 yılında hanelerin %92,0'ının evden İnternete erişim imkanına sahip olduğu gözlemlendi. Bu oran geçen yıl %90,7 idi.
- ❑ İnternet kullanım oranı 2021 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerde %82,6 oldu. Bu oran, bir önceki yıl %79,0'dı. İnternet kullanım oranı cinsiyete göre incelendiğinde; bu oranın erkeklerde %87,7 ve kadınlarda %77,5 olduğu görüldü.
- ❑ İnternet üzerinden özel kullanım amacıyla mal veya hizmet siparişi veren ya da satın alan 16-74 yaş grubundaki bireylerin oranı 2021 yılında %44,3 olarak gözlenirken önceki yıl %36,5 idi.

